

Ένα διδακτικό σενάριο για τη διδασκαλία
του αφηγήματος «ΤΟΚΙΟ»
του Νίκου Κάσδαγλη
από την ΕΝΟΤΗΤΑ 7 -ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
του βιβλίου της Ν.Ε. Λογοτεχνίας
της Β' Γυμνασίου

Ελένη Παπαντωνίου
Συντονίστρια Ε.Ε. ΠΕ02
ΠΕΚΕΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑ

μέσα από λογοτεχνικά κείμενα

Σχεδιασμός διδασκαλίας-επιλογή κειμένων:

Ελένη Παπαντωνίου

Συντονίστρια Ε.Ε. ΠΕ02

ΠΕΚΕΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ :

- ⦿ Αίθουσα προβολής με κεντρικό βιντεοπροβολέα και Η/Υ.
- ⦿ Λογισμικό παρουσίασης για την πολυμεσική υποστήριξη της διδασκαλίας (Προβολή διαφανειών)
- ⦿ Φωτοτυπίες για έξι ομάδες μαθητών/τριών: α) με τα έξι χωρισμένα μέρη του κειμένου- ένα τμήμα κειμένου για κάθε ομάδα, β) με τα παράλληλα κείμενα που επιλέχθηκαν για κάθε ομάδα.
- ⦿ Ενδεικτικός χρόνος υλοποίησης: 2 διδακτικές ώρες

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ & ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές καλούνται:

- ◉ Να απολαύσουν την επαφή τους με ένα ταξιδιωτικό κείμενο.
- ◉ Να συνδέσουν τα επιμέρους τμήματα της αφήγησης με το ‘όλον’ (το αφήγημα στο σύνολό του) και να αντιληφθούν την αφηγηματική συνοχή ως μια χρονική ακολουθία πράξεων και ροή γεγονότων.
- ◉ Να συνδέσουν και να συγκρίνουν το συγκεκριμένο κείμενο-απόσπασμα με άλλα ταξιδιωτικά κείμενα για την Ιαπωνία (όχι απαραίτητως αμιγώς λογοτεχνικά). Με αυτόν τον τρόπο γίνεται αναγωγή από τη ‘μονάδα’ του αποσπάσματος στο ‘όλον’ μιας ευρύτερης οικογένειας ομόθεμων και ομοειδών κειμένων (από ταξιδιωτική λογοτεχνία και δημοσιογραφία) .
- ◉ Να διευρύνουν την αναγνωστική τους εμπειρία.
- ◉ Να γνωρίσουν έναν μακρινό, αλλά γοητευτικό πολιτισμό με τρόπο ευχάριστο και περισσότερο συμμετοχικό-ενεργητικό.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ & ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές καλούνται:

- ◉ Να συνεργαστούν σε μικρές ομάδες.
- ◉ Να αποκτήσουν μια πνευματική ανοχή απέναντι σε μια διαφορετική κουλτούρα.
- ◉ Να εκφραστούν προφορικά (δραματοποιημένη αφήγηση, απαντήσεις σε ερωτήσεις, ενεργοποίηση προφορικής έκφρασης/σχολιασμού).
- ◉ Να συνθέσουν γραπτώς ένα δικό τους αφήγημα ή ποίημα (χαϊκού) ανάλογα με την επιλογή τους (ενεργοποίηση δεξιοτήτων δημιουργικής γραφής).
- ◉ Να καλλιεργήσουν ψηφιακές δεξιότητες μέσα από τη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου (π.χ με χρήση κειμενογράφου και ενσωμάτωση σε κάθε στάδιο της αφήγησης της κατάλληλης εικονογράφησης).

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Α' Φάση

- ⊙ Ενεργοποιούμε την πρότερη γνώση των μαθητών για το θέμα μας (ρωτάμε τι ξέρουν οι μαθητές/τριες για την Ιαπωνία και το λαό της)
- ⊙ Κάνουμε σύντομη παρουσίαση του κειμένου (πότε γράφτηκε, από ποιον, τι ήθελε να επικοινωνήσει στο κοινό)

«Τόκιο», Ν. Κάσδαγλη

- ◉ Ο συγγραφέας ταξίδεψε στην Ιαπωνία το 1980 και το 1988 δημοσίευσε ένα λογοτεχνικό αφήγημα για την Ιαπωνία όπου καταγράφει τις εντυπώσεις του από τη μακρινή αυτή χώρα.
- ◉ Μας προσφέρει το απόσταγμα της εμπειρίας του από μια χώρα αληθινά γοητευτική
- ◉ Σκοπός
 - Η πληροφόρηση για τα ήθη και τις συνήθειες της μακρινής χώρας
 - Η πνευματική ανοχή απέναντι στο διαφορετικό
 - Η λογοτεχνική τέρψη

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Α

- ⦿ Χωρίζουμε σε έξι ομάδες και στην κάθε μια δίνουμε ονομασίες ιαπωνικές που θα συναντήσουμε στο μάθημα (περιέχονται στα υπό μελέτη κείμενα):

ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ ΜΑΣ

- ◉ ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΟΥΡΑ' (Άνθη κερασιάς)
- ◉ ΟΜΑΔΑ 'ΓΙΟΚΟΣΟ' (Καλώς ήρθες)
- ◉ ΟΜΑΔΑ ΣΟΥΣΙ (Γιαπωνέζικο φαγητό)
- ◉ ΟΜΑΔΑ ΟΧΑΪΟ (Καλημέρα)
- ◉ ΟΜΑΔΑ 'ΧΑΣΙ' (Ιαπωνικά ξυλάκια)
- ◉ ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΕ' (Γιαπωνέζικο ρακί)

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Β

- ◉ Μοιράζουμε σε κάθε ομάδα, με τυχαία σειρά, τα έξι τμήματα του κειμένου-αποσπάσματος του σχολικού εγχειριδίου και ζητάμε να ανταποκριθούν στις δραστηριότητες που υπάρχουν σε κάθε φωτοτυπία (βλ. Παράρτημα 1). Αφήνουμε τον ανάλογο χρόνο.
- ◉ Προβάλλεται από την οθόνη η διαφάνεια με τις εικόνες-στιγμιότυπα από την ταξιδιωτική εμπειρία του συγγραφέα στη σωστή χρονική τους ακολουθία. Ζητάμε από τους μαθητές/τριες, υποβοηθούμενοι από τη σειρά των εικόνων, να βρουν τη σωστή σειρά των κειμένων που έχουν στη φωτοτυπία τους.

«Τόκιο» Ν. Κάσδαγλη,
σε εικόνες

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Β

- ◉ Η χρονική ακολουθία των κειμένων των ομάδων ορίζει και τη σειρά με την οποία ο/η εκπρόσωπος κάθε ομάδας θα σηκωθεί να αφηγηθεί το κάθε στάδιο της ιστορίας. Οι μαθητές/τριες προσπαθούν αυθόρμητα και με φυσικότητα να υποδυθούν τον συγγραφέα που μοιράζεται την ταξιδιωτική του εμπειρία με φίλους (την ολομέλεια). Στο ρόλο εναλλάσσονται, με τη σειρά, οι εκπρόσωποι των ομάδων.
- ◉ Όταν ολοκληρωθεί η προφορική αφήγηση, οι ομάδες απαντούν στην ερώτηση που αντιστοιχεί σε κάθε μέρος κειμένου που έχουν στη φωτοτυπία τους και προτείνουν έναν πλαγιότιτλο.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Β

- ◉ Ενδεικτικοί πλαγιότιτλοι προβάλλονται από τη διαφάνεια της παρουσίασης ως λεζάντες κάθε εικόνας, ενώ συστήνεται στους μαθητές να σημειώσουν τους πλαγιότιτλους που τελικά οι ομάδες προτίμησαν, με τη σωστή χρονική σειρά.
- ◉ Η ακολουθία αυτή θα χρησιμεύσει για τη συγγραφή των υποενοτήτων-παραγράφων του δικού τους γραπτού ταξιδιωτικού αφηγήματος στη συνέχεια κατά την παραγωγή γραπτού λόγου.

ΑΦΙΞΗ

**ΦΤΑΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ**

ΣΤΟ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΝΟΥ

ΤΑ ΞΥΛΑΚΙΑ

ΤΟ ΓΙΑΠΩΝΕΖΙΚΟ ΓΕΥΜΑ

«Τόκιο» Ν. Κάσδαγλη,
σε εικόνες

ΦΑΣΗ Γ' : Πως είδαν την Ιαπωνία άλλοι λογοτέχνες και δημοσιογράφοι-συγγραφείς

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Γ

- ◉ Στις έξι ομάδες διανέμουμε χαρακτηριστικά αποσπάσματα από άλλα ταξιδιωτικά κείμενα εμπνευσμένα από την Ιαπωνία. Οι μαθητές/τριες θα δουν το Τόκιο και την Ιαπωνία μέσα από τη ματιά άλλων συγγραφέων-λογοτεχνών, παλαιών και σύγχρονων (Παράρτημα 2). Διαβάζουν τα κείμενα και εστιάζουν στα θέματα και τα σημεία που υποδεικνύουν οι ερωτήσεις.
- ◉ Από την οθόνη προβάλλονται μία μία οι διαφάνειες με το κείμενο κάθε ομάδας, η οποία και αναλαμβάνει το ρόλο σχολιαστή με τη βοήθεια του/της εκπ/κού. Γίνονται βασικές επισημάνσεις σε σχέση με τις ιδιαιτερότητες και την πολιτισμική ταυτότητα του Ιαπωνικού πολιτισμού, αλλά και την εσωτερική ‘συνομιλία’ των κειμένων, παρά τη μεγάλη χρονική απόσταση συγγραφής τους.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Γ

Ενδεικτική διανομή κειμένων:

- ◉ ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΟΥΡΑ' - Ν. Καζαντζάκης, 1935, «Ταξιδεύοντας Ιαπωνία-Κίνα», απόσπασμα
- ◉ ΟΜΑΔΑ 'ΓΙΟΚΟΣΟ' - Επιστολή προς την Ελένη Καζαντζάκη, 1935
- ◉ ΟΜΑΔΑ ΣΟΥΣΙ - Λ.Χερν και Ντομινίκ Λορό (Η τέχνη της απλότητας, 2016)
- ◉ ΟΜΑΔΑ ΟΧΑΪΟ - Ιαπωνία για αρχάριους 1 (διασκευή από τον ηλεκτρονικό τύπο)
- ◉ ΟΜΑΔΑ 'ΧΑΣΙ' - Ιαπωνία για αρχάριους 2 (διασκευή από τον ηλεκτρονικό τύπο)
- ◉ ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΕ' - Ανθισμένες κερασιές (διασκευή από on line δημοσιογραφικό ταξιδιωτικό κείμενο)

**Ν. Καζαντζάκης, 1935,
«Ταξιδεύοντας Ιαπωνία-Κίνα»,
απόσπασμα**

Ξεκίνησα για την Ιαπωνία, ξέροντας μονάχα δυο γιαπωνέζικες λέξεις για να συνεννοηθώ μαζί της: «**Σακουρά**», που θα πει: Άνθος της κερασιάς, και «**Κοκορό**», που θα πει: Καρδιά. Ποιός ξέρει! Έλεγα με το νου μου, μπορεί οι δυο αυτές, απλότερες λέξεις να φτάνουν.

Στη φαντασία μας, ίσα με τα τελευταία χρόνια, πριν να πετάξει το κιμονό της και να φανούν πίσω από τις ανθισμένες κερασιές τα κανόνια της κι οι λόγχες, η Ιαπωνία έλαμπε με τα κόκκινα γυαλιστερά τσόκαρά της, με τα κίτρινα χρυσάνθεμα στο κιμονό της, με τις φιλντισένιες χτένες της στα φουσκωμένα γαλαζόμαυρα μαλλιά και με το μεταξωτό ρεπίδι, όπου ήταν γραμμένο ένα αισθηματικό χαϊ-κάλι: «**Ω γλυκά λουλούδια της κερασιάς, που καθρεφτίζεστε κάθε άνοιξη στα νερά, ανασηκώθηκα να σας κόψω – μα μούσκεψα μονάχα τα κεντημένα μου μανίκια!**».

[...]

Η Ιαπωνία ήταν η γκείσα των εθνών. Χαμογελούσε απάνω στα μακρινά νερά όλο μυστήριο. «Θιμπαγκό», την είχε ονομάσει ο Μάρκο Πόλο και όπως τη στόρισε όμορφη, φιλήδονη, φορτωμένη χρυσάφι, άναψε όλες τις φαντασίες. Άναψε και τη φαντασία του Κολόμβου και για χάρη της ξεκίνησε με τις караβέλες και πήρε τον ωκεανό για να τη συντύχει. [...] Απόρησαν οι τραχιοί θαλασσομάχοι με τα πλούτη της, με την ευγένεια και τον πολιτισμό της. Κανένας, διηγόνταν με θαυμασμό, δεν τρώει εκεί με τα χέρια του, όπως έτρωγαν τότε στην Ευρώπη, παρά με δυο λιγνές μπαγκέτες από ξύλο ή φιλντισι.

Επιστολή προς την Ελένη Καζαντζάκη, 1935

Βρέχει, βρέχει, κρύο. Χτες ολημέρα είμουν στο Νικκό, μια παλιά **πολιτεία τρεις ώρες** μακριά από το Τόκυο. Έξοχα βουνά, τεράστια δέντρα *cryptomeria*, είδος **κυπαρισσόπευκα**, εξάισιοι παλιοί ναοί, αγάλματα, ζωγραφιές, *allées*, από πέτρινα φανάρια...

Τώρα είμαι στο δωμάτιο μου, μακρουλό, στενό, μπροστά μου ένα **ωραίο προύντζινο** μαγκάλι και στον τοίχο η ζωγραφιά και *keмоно* του Βούδα που αγόρασα...

Προχτές μ ένα φίλο πήγαμε τη νύχτα σ' ένα σπίτι *geishas*. Αδύνατο να **Σας** περιγράψω την αγνότητα και τη χαρά της ατμόσφαιρας. Ένα σπίτι ξύλινο, όπως όλα. **Στην** είσοδο δυο τεράστια **χάρτινα φανάρια**. Μόλις χτυπήσαμε, η πόρτα άνοιξε κι ένας σωρός κοπέλες πετάχτηκαν να μας υποδεχτούν. Σα να 'μαστε παλιοί αγαπημένοι γνώριμοι. Μας έκαμαν υπόκλισες, ακουμπώντας το μέτωπο στη γης, μας έβγαλαν τα παπούτσια και μας οδήγησαν στο σαλόνι. Ψάθες, το ξύλο μύριζε, κανένα έπιπλο παρά ένα **χαμηλό τραπεζάκι**, δυο προύντζινα μαγκάλια, μαξιλάρια. Στον τοίχο ένα *κακεμονο* με θρησκευτικό περιεχόμενο: Ο Βούδας που συναντά μια γυναίκα και κουβεντιάζουν μέσα σε άνθη. Καθίσαμε διπλοπόδι, οι *geishas* γύρα. Εγώ με τα λίγα γιαπωνέζικα μου μιλούσα κι όλες γελούσαν. Μας έφεραν φιστίκια και γλυκά, σάκε ζεστή... Πίναμε. Μια πήρε το **σαμισέν** κι άρχισε να παίζει, διπλογόνατη. Μια μικρούλα σηκώθηκε και χόρεψε. Χάρη, γαλήνη, σεμνότητα, ντυμένες τα λαμπρόχρωμα κιμονό, τα μάτια τους χαρούμενα κι αθώα, όσο ποτέ δεν είδα σε καμιά ευρωπαϊκή οικογένεια. Ο φίλος μου ήξερε περίφημα γιαπωνέζικα, χωράτευε μαζί τους, όλες γελούσαν σαν παιδιά εφτά χρονών. Ποτέ, ποτέ δεν ένιωσα τόση αθωότητα και τη γλύκα της γυναίκας... Εγώ, ήσυχα καθούμενος, τις κοίταζα με τα χεριά σταυρωμένα, σα Βούδας.

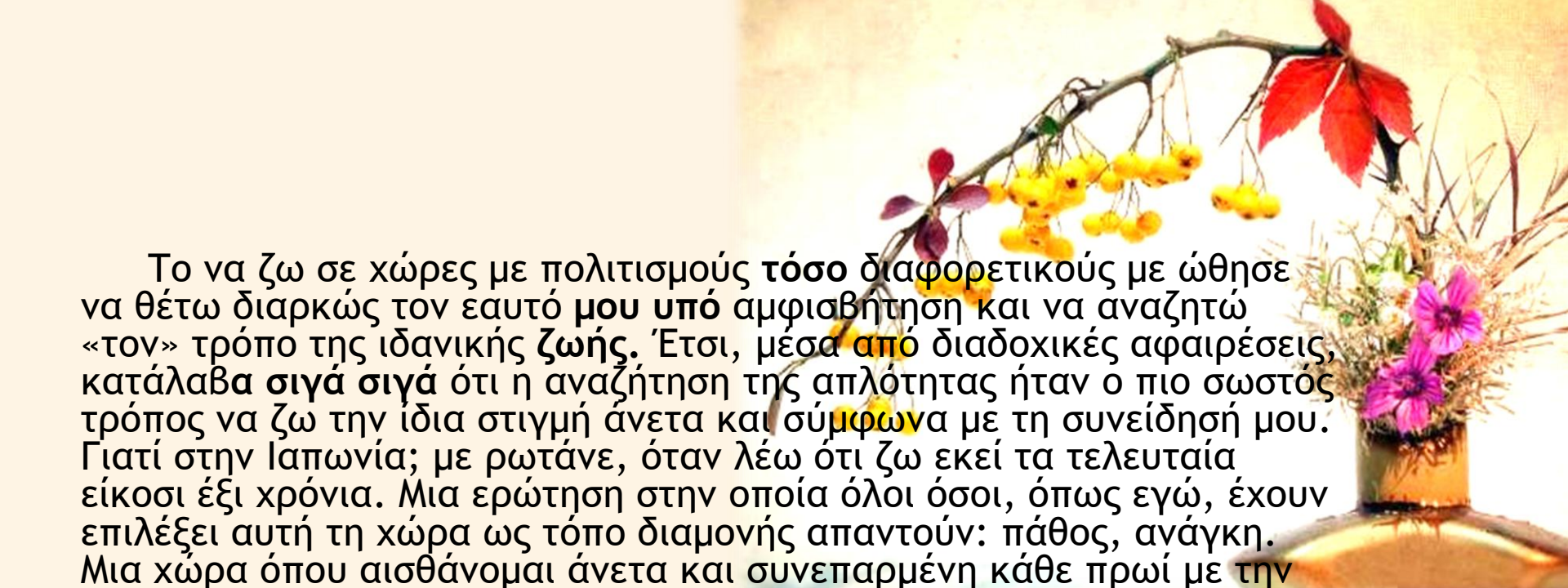
Φύγαμε αργά, έσκυψαν στη γης και μας προσκύνησαν, μας έβγαλαν τα παπούτσια, μας προσκύνησαν πάλι χαρούμενες, τιτυβίζοντας σαν πουλιά: Αριγκάτο κοζάιμας! Αριγκάτο κοζάιμας! (ευχαριστούμε πολύ! ευχαριστούμε πολύ!).

«Πέντε λεπτά αρκούν σ' έναν Ιάπωνα για να ετοιμαστεί για ένα μακρύ ταξίδι. Έχει λίγες ανάγκες. Η ικανότητά του να ζει χωρίς εμπόδια, χωρίς έπιπλα, με όσο το δυνατόν λιγότερα ρούχα τού δίνει υπεροχή σ' αυτό τον διαρκή αγώνα που είναι η ζωή».

Λευκάδιος Χερν, Κοκορό, 1896

Το να ζω σε χώρες με πολιτισμούς τόσο διαφορετικούς με ώθησε να θέτω διαρκώς τον εαυτό μου υπό αμφισβήτηση και να αναζητώ «τον» τρόπο της ιδανικής ζωής. Έτσι, μέσα από διαδοχικές αφαιρέσεις, κατάλαβα σιγά σιγά ότι η αναζήτηση της απλότητας ήταν ο πιο σωστός τρόπος να ζω την ίδια στιγμή άνετα και σύμφωνα με τη συνείδησή μου. Γιατί στην Ιαπωνία; με ρωτάνε, όταν λέω ότι ζω εκεί τα τελευταία είκοσι έξι χρόνια. Μια ερώτηση στην οποία όλοι όσοι, όπως εγώ, έχουν επιλέξει αυτή τη χώρα ως τόπο διαμονής απαντούν: πάθος, ανάγκη. Μια χώρα όπου αισθάνομαι άνετα και συνεπαρμένη κάθε πρωί με την ιδέα νέων ανακαλύψεων. Το ζεν και ό,τι έχει σχέση με αυτό με γοήτευαν ανέκαθεν: ζωγραφική με σινική μελάνη, ναοί, κήποι, θερμές πηγές, κουζίνα, ικεμπάνα... Πολύ γρήγορα, είχα την τύχη να συναντήσω έναν καθηγητή σούμι-ε (ζωγραφική με σινική μελάνη), ο οποίος, επί δέκα χρόνια, όχι μόνο με μύησε σ' αυτή την τέχνη, αλλά και στον τρόπο σκέψης των Γιαπωνέζων: να δέχεσαι τη ζωή όπως έρχεται, χωρίς να προσπαθείς να εξηγείς, να αναλύεις, να «ψειρίζεις» τα πάντα. Εν ολίγοις, «να ζεις ζεν».

Ντομινίκ Λορό (Η τέχνη της απλότητας, 2016)

Ανθισμένες κερασιές (διασκευή από τον ηλεκτρονικό τύπο)

Στην Ιαπωνία αυτές τις ημέρες όλα σταματούν για το **hanami**, μια λέξη σύνθετη από το hana που σημαίνει λουλούδι και το mi που σημαίνει προβολή ή ενατένιση. Τα στελέχη και οι υπάλληλοι των εταιριών βγαίνουν στα πάρκα για να γιορτάσουν την άνοιξη, οι μαθητές του δημοτικού κάνουν βόλτες κάτω από τα ολάνθιστα κλαδιά, ζευγάρια ντύνονται παραδοσιακά με κιμονό και οι πολίτες πάνε στη δουλειά ή για ψώνια κοιτάζοντας πάντα ψηλά, περπατώντας κάτω από ένα σύννεφο μπουμπουκιών. Τότε είναι πού εξελίσσονται ημερήσια και βραδινά φεστιβάλ, στήνονται πικνίκ και οργανώνονται εκδρομές, με μικρούς και μεγάλους να απολαμβάνουν την έκρηξη των μπουμπουκιών, ακολουθώντας πάντα έναν απαραίτατο κανόνα: «Δεν κόβουμε ούτε ένα λουλούδι, αφήνουμε αλώβητη την ομορφιά να την απολαύσουν όλοι». Οι κερασιές ανθίζουν και οι Γιαπωνέζοι, όπως κάθε χρόνο, είναι πολύ συνεπείς στο ραντεβού τους με τη φύση...

Στη χώρα του ανατέλλοντος ηλίου και των ανθισμένων κερασιών συνηθίζουν να λένε πως καταλαβαίνουν ότι ήρθε η άνοιξη όταν τα μέσα ενημέρωσης αρχίζουν να μεταδίδουν το **δελτίο ανθοφορίας**, τις ημερομηνίες δηλαδή που θα παρουσιαστεί το φαινόμενο σε όλο του το μεγαλείο ανά περιοχή και γεωγραφικό διαμέρισμα. Εξάλλου, οι Ιάπωνες πιστεύουν ότι στα πέταλα των **sakura**, όπως αποκαλούν τις κερασιές με τα ροζ άνθη, μετενσαρκώνονται οι ψυχές των νεκρών πολεμιστών, ενώ για την ιαπωνική κουλτούρα τα άνθη της κερασιάς είναι το σύμβολο της ζωής, που περνά από διάφορα στάδια και είναι παροδική...

Ιαπωνία για αρχάριους

(διασκευασμένο κείμενο από την Καθημερινή on line)

Πρώτη φορά στην Ιαπωνία και πρέπει να πάρω το τρένο από το αεροδρόμιο Ναρίτα για να κατέβω στο Σίντζουκου, τον πιο πολυσύχναστο σταθμό του κόσμου, με περίπου 3,5 εκατ. επιβάτες την ημέρα.

Η αφηρημάδα εδώ δεν συγχωρείται, όμως η Ιαπωνία είναι μια εξαιρετικά **οργανωμένη χώρα**. Όχι ότι δεν θα μπερδευτείς, αλλά πάντα θα βρεθεί η άκρη – όλο και κάποιος υπάλληλος ή περαστικός θα σε βγάλει από τον λαβύρινθο υποδεικνύοντας τη σωστή κατεύθυνση. Οι Ιάπωνες είναι μαθημένοι να λειτουργούν με γνώμονα την **εύρυθμη λειτουργία του συνόλου**, και αυτό για έναν τουρίστα είναι σωτήριο.

Στο Σίντζουκου συναντιόμαστε με τη φίλη μου την Ελένη, Ελληνογιαπωνέζα που ζει στο Τόκιο τα τελευταία δύο χρόνια. Αφήνω τα πράγματά μου στο σπίτι της - μη φανταστείτε κανένα διαμέρισμα αλλά ένα δωμάτιο με μόνο ένα κρεβάτι, μια ντουλάπα και έναν φεγγίτη.

Αφού τακτοποιηθούμε βγαίνουμε βόλτα... Φτάνουμε σε ένα από τα πολλά εμπορικά κέντρα της πόλης. Η κατανάλωση στο Τόκιο βρίσκεται σε τόσο υψηλά επίπεδα, που τρελαίνεσαι, ανεβοκατεβαίνεις τις κυλιόμενες σκάλες και αντικρίζεις κάθε φορά έναν νέο **φαντασμαγορικό κόσμο**: στον πρώτο όροφο γκάτζετ με την Kitty, στον δεύτερο ξυπνητήρια-ρομπότ από το καινούργιο Star Wars, παραπάνω μπλούζες, σακίδια και ποδιές με νίτζα, ηλεκτρονικές κονσόλες και προϊόντα τελευταίας τεχνολογίας... Νομίζεις ότι ζεις σε ένα video-game

Ιαπωνία για αρχάριους

(διασκευασμένο κείμενο από την Καθημερινή on line)

Με τη φίλη μου Ελένη, διανυκτερεύουμε στην κοντινή λουτρόπολη Σίμπου Όνσεν, σε ένα **ριοκάν** (σ.σ. παραδοσιακό πανδοχείο), του οποίου τα δωμάτια είναι στρωμένα με τατάμι (ψάθα από μίσχους ρυζιού), έχουν συρόμενες πόρτες και φουτόν αντί κρεβατιού. Ένα σερβίτσιο και ένα θερμός με ζεστό τσάι βρίσκονται πάνω σε ένα χαμηλό τραπέζι.

Το γεύμα μας είναι πλούσιο. Πως αλλιώς άλλωστε; Το **τυπικό γεύμα** των Ιαπώνων περιγράφεται από τη φράση «μία σούπα και τρία συνοδευτικά», ωστόσο οι Ιάπωνες ακολουθούν και συγκεκριμένο τρόπο στο σερβίρισμα. Το ρύζι, για παράδειγμα σερβίρεται σε δικό του μπολάκι (chawan) και κάθε φαγητό αντίστοιχα στο δικό του πιατάκι ή μπολάκι, ανά μερίδα, αντίθετα με τις συνήθειες στο δυτικό κόσμο, όπου στα σπίτια σερβίρουμε σε πιατέλες και από αυτές παίρνει ο καθένας όσο θέλει. Επίσης οι Ιάπωνες σερβίρουν **πράσινο τσάι** σχεδόν σε κάθε γεύμα.

Ο λαός αυτός, επίσης, είναι **εμμονικά καθαρός** και το ζεις στις λεπτομέρειες, όπως για παράδειγμα στο γεγονός ότι αποφεύγουν τυχαίες σωματικές επαφές στην καθημερινότητα τους: Η χειραψία ή το σταυρωτό φίλημα απουσιάζουν εντελώς από τις κοινωνικές τους νόρμες (αντ' αυτών υπάρχει η χαριτωμένη μικρή υπόκλιση με ένωμα των χεριών), ενώ παντού, σε μαγαζιά, περίπτερα ή καντίνες street food, διαθέτουν ειδικό μικρό δίσκο για τα χρήματα ή την πιστωτική κάρτα. Εννοείται πως είναι απαγορευτικό να μπεις σε γιαπωνέζικο σπίτι χωρίς να βγάλεις τα παπούτσια σου και να τα τοποθετήσεις στο γκενκάν, ενώ τον ίδιο κανόνα ακολουθούν και πολλά εστιατόρια καθώς και όλοι οι βουδιστικοί ναοί και χώροι λατρείας.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Δ

- Γίνεται αναφορά στα γιαπωνέζικα ‘χαϊκού’ και τα ειδολογικά χαρακτηριστικά τους. Προβάλλεται διαφάνεια με χαϊκού και οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να εκφράσουν ό, τι νομίζουν ότι ένιωθε ο ποιητής τη στιγμή της σύνθεσής τους. Με αφορμή τα συγκεκριμένα χαϊκού, οι μαθητές/τριες μπορούν να συνθέσουν και δικά τους.

Γιαπωνέζικα χαϊκού 📣

Λυσομανούσε παγωνιά
το φθινόπωρο όλη νύχτα
πίσω από τα βουνά.

Ματσούο Μπασό

Ξεπάγιασαν φθινόπωρο
στα χείλια μου
οι λέξεις.

Ματσούο Μπασό

Μπορεί αυτός ο κόσμος
να είναι ένα λάθος
αλλά οι κερασιές ανθίζουν.
(Κομπαγιάσι Ίσα)

Αποκοιμήθηκα
Ξύπνησα και είχε
περάσει η άνοιξη.

(Γιόσα Μπουσόν)

Εκείνη την άνοιξη στην καλύβα μου
Απολύτως τίποτα
Απολύτως τα πάντα
Κομπαγιάσι Ίσα

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Δ

- ◉ Προχωρούμε σε ανακεφαλαίωση της διδασκαλίας με βάση το κυκλικό διάγραμμα της επόμενης διαφάνειας. Τι μάθαμε μέχρι τώρα; Οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν την νεοαποκτηθείσα γνώση.
- ◉ Στη συνέχεια δίνουμε την ευκαιρία στους μαθητές/τριες να.....‘φρεσκάρουν’ και τα ολίγα γιαπωνέζικα που έμαθαν.

Κουζίνα

Παράδοση-
Φιλοσοφία

Γιαπωνέζικες
Λέξεις

Νοοτροπία &
Συνήθειες

Τοπίο και
ζωή στην
πόλη

Και λίγα γιαπωνέζικα

- ⊙ Κοκορό;
- ⊙ Σακουρά;
- ⊙ Ριοκάν;
- ⊙ Χανάμι;
- ⊙ Σάκε;
- ⊙ Οχάιο;
- ⊙ Γιόκοσο;
- ⊙ Ικεμπάνα;
- ⊙ Σαμισέν ;

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΦΑΣΗ Δ

- ◉ Ολοκληρώνουμε τη διδακτική ενότητα με την ανάθεση γραπτής εργασίας : παραγωγή πρωτότυπου κειμένου με τους μαθητές σε θέση συγγραφέων-δημοσιογράφων-λογοτεχνών.
- ◉ Η εργασία μπορεί να γίνει γραπτώς στο τετράδιο εργασιών του μαθήματος ή ακόμη να μεταφερθεί σε κάποιο πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου και να διανθιστεί με κατάλληλα επιλεγμένες εικόνες από το διαδίκτυο (πολυτροπικότητα).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

- ⊙ Αν ήσαστε Ιάπωνας συγγραφέας και ταξιδεύατε στην Αθήνα, τι θα γράφατε για την πρώτη επαφή σας με την ελληνική πρωτεύουσα και κουζίνα; Καταγράψτε τις ταξιδιωτικές σας εντυπώσεις.

ή

- ⊙ Αφηγηθείτε μια ιστορία με τίτλο «Περιπέτεια στο Τόκιο.....»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΟΥΡΑ' (Άνθη κερασιάς)

Η Ιαπωνία είν' εντυπωσιακή, κι η αίσθηση αυτή ξεκινάει από τ' αεροδρόμιο, μόλις φτάνεις. Η σωστή οργάνωση στην αίθουσα υποδοχής δεν επιτρέπει κανένα λάθος, καμία παρεξήγηση. Ο επιβάτης θα περάσει τον υγειονομικό έλεγχο, τον τελωνειακό και τα διαβατήρια, δίχως να προλάβει να σκεφτεί τις πιθανές δυσκολίες. Οι υπάλληλοι σου δίνουν την αίσθηση πως περιμένουν ακριβώς εσένα, να σ' εξυπηρετήσουν. Όσο να ξεμπερδέψεις τις σύντομες διαδικασίες για να σε δεχτούνε στην Ιαπωνία οι αποσκευές είναι κιάλας πάνω στην κορδέλα, και στριφογυρίζουνε. Στην Ιαπωνία όλα δουλεύουνε σαν καλολαδωμένη μηχανή.

- Ποια είναι η κυρίαρχη εντύπωση του συγγραφέα;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιόπτιλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς την άφιξή σου στο Τόκιο σαν να είσαι αυτός.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΟΜΑΔΑ 'ΠΟΚΟΣΟ' (Καλώς ήρθες)

Βγαίνοντας, καλά θα κάνεις να πάρεις το λεωφορείο ως το τέρμιναλ. Η διαδρομή είναι μεγάλη, μιάμιση ώρα και βάλε, κι η ταρίφα για το ταξί περισσότερο από τρεις χιλιάδες δραχμές. Το ταξί στην Ιαπωνία είναι ίσως τέσσερις φορές πιο ακριβό από την Ελλάδα.

Φτάνω αργά στο ξενοδοχείο, κοντά στα μεσάνυχτα, μα έχω την αίσθηση πως το Τόκιο είναι μια πόλη νεκρή. Οι δρόμοι έρημοι, τα μαγαζιά κλειστά, οι επιγραφές σκοτεινές. Το Τόκιο, από τις μεγαλύτερες πόλεις στον κόσμο, είναι μια βιομηχανική πόλη με περιορισμένη νυχτερινή ζωή.

Το ξενοδοχείο είναι μεγάλο, εμπορικό, τυποποιημένο. Οι υπάλληλοι στην υποδοχή συνεχίζουν τη δουλειά, αδιάφοροι για την παρουσία μου. Λέω σε κάποιον πως έχω κλείσει δωμάτιο, κι αμέσως αλλάζει το σκηνικό. Βιάζεται να μ' εξυπηρετήσει, χαμογελαστός, πρόθυμος. Πρώτη εμπειρία: στην Ιαπωνία μην περιμένεις να σε ρωτήσουν. Πρέπει να ζητήσεις κάτι, για να ενδιαφερθούν. [...]

- Ποια είναι η πρώτη εντύπωση του συγγραφέα από το νυχτερινό Τόκιο;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιόπιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς τη διαδρομή σου από το αεροδρόμιο ως το ξενοδοχείο σαν να είσαι αυτός

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΟΜΑΔΑ 'ΣΟΥΣΙ' (γιαπωνέζικο φαγητό)

Στο ξενοδοχείο αλλάζω τα βρεμένα ρούχα μου, κάνω κι ένα ζεστό μπάνιο, καλού κακού. Δεν έχω φάει μετά το πλούσιο πρωινό, και πεινάω σαν λύκος. Στο ξενοδοχείο έχει δυο παραδοσιακά εσπατόρια, ένα δυτικό, και την καφετερία. Θα φάω γιαπωνέζικα, να δω πώς είναι.

Στο εσπατόριο, η περιπέτεια της συνεννόησης. Στον περιποιητικό μετρ, που σιμώνει, μιλάω αγγλικά. Θέλω να φάω γιαπωνέζικα, του λέω, μα δεν καταλαβαίνω τίποτα απ' τη γιαπωνέζικη κουζίνα, και τον παρακαλώ να μου διαλέξει το μενού. Χαμογελάει αμήχανα, και τον παρεξηγώ, νομίζω πως δεν κατάλαβε. Ρωτάω αν υπάρχει κάποιος να μιλάει αγγλικά, για να συνεννοηθώ. Απαντά πως μιλάει αγγλικά, και με προσκαλεί μαζί του, να διαλέξω. Αποφεύγει την ευθύνη να διαλέξει για λογαριασμό μου, έστω κι αν τον βεβαιώνω πως, αν δε μ' αρέσει το φαγητό, δικό μου λάθος.

- Ποιό είναι το πρώτο πράγμα που θέλει να δοκιμάσει ο συγγραφέας και τι δυσκολία παρουσιάζεται;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιότιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να εξηγήσεις τι απόφαση πήρες στο ξενοδοχείο και πως σε εξυπηρέτησαν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΟΜΑΔΑ 'ΟΧΑΪΟ' (Καλημέρα)

Η εκλογή στην Ιαπωνία δε γίνεται στην κουζίνα, μα στη βιτρίνα του μαγαζιού. Εκθέτουν όλα τα φαγητά του μενού, φτιαγμένα με πορσελάνη, με τις τιμές τους δίπλα, για να μην ξαφνιαστείς στο λογαριασμό. Τα πιάτα που μου δείχνει έχουν κρέας ωμό, ψάρι ωμό, και θαλασσινά, κι όλα τα συνοδεύουν πολλά χορταρικά, μανιτάρια, κρεμμύδια, μακαρόνια, και δε θυμάμαι τι άλλο.

Το κρέας και το ψάρι, ωμά, με κάνουν και διστάζω, και διαλέγω τα θαλασσινά. Παρόλο που διαλέγω μόνος μου ο μετρ κοντοστέκεται, μου εξηγεί πώς τα βράζουν, και δεν ξέρει αν θα μ' αρέσουν. Επιμένω, το ωμό κρέας και το ψάρι τα φοβάμαι περισσότερο, κι ας λέει ό,τι θέλει ο μετρ.

- Πως παρουσιάζονται τα φαγητά στους πελάτες;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιόπιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς με δικά σου λόγια αυτά που μας αφηγείται ο συγγραφέας. Προσπάθησε να είσαι πιο θεατρικός....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΟΜΑΔΑ 'ΧΑΣΙ' (Γαπωνικά ξυλάκια)

Η περιποίηση είναι πριγκιπική. Τρεις κοπέλες με κιμονό με βολεύουνε σ' ένα τραπεζάκι, ρωτάν αν πρέπει να μου φέρουν τα ορεκτικά, που συνοδεύουν κάθε γιαπωνέζικο τραπέζι. Βέβαια, όλα.

Οι κοπέλες μου φέρνουν ένα σωρό μπολ με περίεργα φαγητά, που δεν καταλαβαίνω, λογιώ λογιώ σάλτσες, και τ' απαραίτητο ωμό κρέας και το ψάρι που τόσο πάσκισα ν' αποφύγω. Αρνιέμαι το πιρούνι που μου φέρνουν, και πάνω ένα φαρδύ ξυλαράκι, μέσα σ' ένα πιάτο. Το χρησιμοποιώ για κουτάλι, και τσακώνω έναν από τους μεζέδες που μου φέρνουν. Γελάν όλοι, κι επεμβαίνει ο μετρ. Με μια γρήγορη κίνηση χωρίζει το φαρδύ ξυλαράκι σε δυο στενά, μου δείχνει πώς να τα κρατήσω, για να τσακώνω το φαΐ.

- Τι προκάλεσε το γέλιο των Ιαπώνων που σέρβιραν;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιόπιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς με δικά σου λόγια αυτά που μας αφηγείται ο συγγραφέας. Προσπάθησε να είσαι πιο θεατρικός....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΕ' (γιαπωνέζικο ρακί)

Στο μεταξύ μου φέρνουν ένα μάτι με αέριο, το συνδέουνε στο τραπέζι μου. Βάζουν πάνω ένα πλήινο τσουκάλι με νερό, κι η σερβιτόρα, χαμογελαστή, ρίχνει μέσα στο νερό που βράζει, λίγα λίγα, τα χορταρικά και τα θαλασσινά, και τα κομμάτια το ψάρι, κι ότι άλλο βρίσκεται στο πιάτο. Τρώω μέσα από ένα μπολ, και μου το γεμίζει συνέχεια απ' το τσουκάλι. Χρησιμοποιεί δυο μακριά ξυλαράκια για σερβίρισμα, σκαλισμένα και λακαρισμένα, πολυτελή. Τα δικά μου, πρόχειρα, θα πεταχτούνε μετά τη χρήση. Κάθε τόσο με σερβίρει σάκε, το γιαπωνέζικο ρακί, που το ζεσταίνουνε για να το πουν.

Το πιάτο είναι τεράστιο, όχι όμως βαρύ. Το αποτελειώνω, πεινασμένος καθώς είμαι, άλλωστε οι Γιαπωνέζοι δε δίνουν ψωμί. Το ίδιο το φαγητό θα το λεγα άγευστο, αν δεν ήταν οι πικάντικες σάλτσες.

Η σερβιτόρα μου, αφού ψαρέψει και το τελευταίο χορταρικό, και το τελευταίο μακαρόνι μέσα από το τσουκάλι, μου σερβίρει ύστερα και το νερό, να το πω για κονσομέ. * Δεν έχει άδικο, είναι νόστιμο, τόσα πράματα έχουνε βράσει μέσα.

Στο παραδοσιακό εσπατόριο με περιποιηθήκανε σαν να 'μουν πρίγκιπας, κι ύστερα με βάλαν να πληρώσω για την περιποίηση· λογικό. Ο λογαριασμός έξι χιλιάδες γιεν, κάπου χίλιες διακόσιες δραχμές.

Μια δεύτερη εμπειρία: στην Ιαπωνία έχει περισσότερη σημασία ο τρόπος που θα σε σερβίρουν, από το ίδιο το φαΐ.

- Τι διαφορές έχει στη διαδικασία ένα γιαπωνέζικο γεύμα από ένα ελληνικό;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιόπιλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς με δικά σου λόγια αυτά που μας αφηγείται ο συγγραφέας. Προσπάθησε να είσαι πιο θεατρικός....

(σε αυτό το κείμενο μπορείτε να μοιραστείτε το ρόλο δύο μαθητές/τριες)

Ξεκίνησα για την Ιαπωνία, ξέροντας μονάχα δυο γιαπωνέζικες λέξεις για να συνεννοηθώ μαζί της: «Σακουρά», που θα πει: Άνθος της κερασιάς, και «Κοκορό», που θα πει: Καρδιά. Ποιός ξέρει! Έλεγα με το νου μου, μπορεί οι δυο αυτές, απλότατες λέξεις να φτάνουν.

Στη φαντασία μας, ίσα με τα τελευταία χρόνια, πριν να πετάξει το κιμονό της και να φανούν πίσω από τις ανθισμένες κερασιές τα κανόνια της κι οι λόγχες, η Ιαπωνία έλαμπε με τα κόκκινα γυαλιστερά τσόκαρά της, με τα κίτρινα χρυσάνθεμα στο κιμονό της, με τις φιλντισένιες χτένες της στα φουσκωμένα γαλαζόμαυρα μαλλιά και με το μεταξωτό ρεπίδι, όπου ήταν γραμμένο ένα αισθηματικό χαϊ-κai: «**Ω γλυκά λουλούδια της κερασιάς, που καθρεφτίζεστε κάθε άνοιξη στα νερά, ανασηκώθηκα να σας κόψω — μα μούσκεψα μονάχα τα κεντημένα μου μανίκια!**».

[...]

Η Ιαπωνία ήταν η γκείσα των εθνών. Χαμογελούσε απάνω στα μακρινά νερά όλο μυστήριο. «Θιμπαγκό», την είχε ονομάσει ο Μάρκο Πόλο και όπως τη στόρισε όμορφη, φιλήδονη, φορτωμένη χρυσάφι, άναψε όλες τις φαντασίες. Άναψε και τη φαντασία του Κολόμβου και για χάρη της ξεκίνησε με τις караβέλες και πήρε τον ωκεανό για να τη συντύχει. [...] Απόρησαν οι τραχιοί θαλασσομάχοι με τα πλούτη της, με την ευγένεια και τον πολιτισμό της. Κανένας, διηγόνταν με θαυμασμό, δεν τρώει εκεί με τα χέρια του, όπως έτρωγαν τότε στην Ευρώπη, παρά με δυο λιγνές μπαγκέτες από ξύλο ή φιλντισι.

Ερώτηση

- Πως παρουσιάζει ο Καζαντζάκης την Ιαπωνία;

Βρέχει, βρέχει, κρύο. Χτες ολημέρα είμουν στο Νικκό, μια παλιά πολιτεία τρεις ώρες μακριά από το Τόκυο. Έξοχα βουνά, τεράστια δέντρα *cryptomeria*, είδος κυλαρισσόπευκα, εξαιρετικοί παλιοί ναοί, αγάλματα, ζωγραφιές, *allées*, από πέτρινα φανάρια...

Τώρα είμαι στο δωμάτιο μου, μακρουλό, στενό, μπροστά μου ένα ωραίο *προύντζινο* μαγκάλι και στον τοίχο η ζωγραφιά και *κεμπο* του Βούδα που αγόρασα...

Προχτές μ'ένα φίλο πήγαμε τη νύχτα σ'ένα σπίτι *geishas*. Αδύνατο να Σας περιγράψω την αγνότητα και τη χαρά της ατμόσφαιρας. Ένα σπίτι ξύλινο, όπως όλα. Στην είσοδο δυο τεράστια χάρτινα φανάρια. Μόλις χτυπήσαμε, η πόρτα άνοιξε κι ένας σωρός κοπέλες πετάχτηκαν να μας υποδεχτούν. Σα να 'μαστε παλιοί αγαπημένοι γνώριμοι. Μας έκαμαν *υπόκλισης*, ακουμπώντας το μέτωπο στη γης, μας έβγαλαν τα παπούτσια και μας οδήγησαν στο σαλόνι. Ψάθες, το ξύλο μύριζε, κανένα έπιπλο παρά ένα χαμηλό τραπεζάκι, δυο *προύντζινα* μαγκάλια, μαξιλάρια. Στον τοίχο ένα *κακεμπο* με θρησκευτικό περιεχόμενο: 'Ο Βούδας που συναντά μια γυναίκα και κουβεντιάζουν μέσα σε άνθη. Καθίσαμε διπλοπόδι, οι *geishas* γύρα. Εγώ με τα λίγα γιαπωνέζικα μου μιλούσα κι όλες γελούσαν. Μας έφεραν φιστίκια και γλυκά, σάκε ζεστή... Πίναμε. Μια πήρε το *σαμισέν* κι άρχισε να παίζει, *διπλογόνατη*. Μια μικρούλα σηκώθηκε και χόρεψε. Χάρη, γαλήνη, σεμνότητα, ντυμένες τα *λαμπρόχρωμα* κιμονό, τα μάτια τους χαρούμενα κι αθώα, όσο ποτέ δεν είδα σε καμιά ευρωπαϊκή οικογένεια. 'Ο φίλος μου ήξερε περίφημα γιαπωνέζικα, χωράτευσε μαζί τους, όλες γελούσαν σαν παιδιά επτά χρονών. Ποτέ, ποτέ δεν ένιωσα τόση αθωότητα και τη γλύκα της γυναίκας... Εγώ, ήσυχος καθούμενος, τις κοίταζα με τα χεριά σταυρωμένα, σα Βούδας. Φύγαμε αργά, έσκυψαν στη γης και μας προσκύνησαν, μας έβγαλαν τα παπούτσια, μας προσκύνησαν πάλι χαρούμενες, *τιτυβίζοντας* σαν πουλιά: *Αριγκάτο κοζάμας! Αριγκάτο κοζάμας!* (ευχαριστούμε πολύ! ευχαριστούμε πολύ!).

Ερώτηση

- Ποια είναι η εικόνα του γιαπωνέζικου σπιτιού με τις γκέισες;

«Πέντε λεπτά αρκούν σ' έναν Ιάπωνα για να ετοιμαστεί για ένα μακρύ ταξίδι. Έχει λίγες ανάγκες. Η ικανότητά του να ζει χωρίς εμπόδια, χωρίς έππλα, με όσο το δυνατόν λιγότερα ρούχα τού δίνει υπεροχή σ' αυτό τον διαρκή αγώνα που είναι η ζωή».

Λευκάδιος Χερν, Κοκορό, 1896

Ερώτηση

Τι είναι αυτό που εντυπωσιάζει τον Λευκάδιο Χερν;

|

Το να ζω σε χώρες με πολιτισμούς τόσο διαφορετικούς με ώθησε να θέτω διαρκώς τον εαυτό μου υπό αμφισβήτηση και να αναζητώ «τον» τρόπο της ιδανικής ζωής. Έτσι, μέσα από διαδοχικές αφαιρέσεις, κατάλαβα σιγά σιγά ότι η αναζήτηση της απλότητας ήταν ο πιο σωστός τρόπος να ζω την ίδια στιγμή άνετα και σύμφωνα με τη συνειδησή μου. Γιατί στην Ιαπωνία; με ρωτάνε, όταν λέω ότι ζω εκεί τα τελευταία είκοσι έξι χρόνια. Μια ερώτηση στην οποία όλοι όσοι, όπως εγώ, έχουν επιλέξει αυτή τη χώρα ως τόπο διαμονής απαντούν: πάθος, ανάγκη. Μια χώρα όπου αισθάνομαι άνετα και συνεπαρμένη κάθε πρωί με την ιδέα νέων ανακαλύψεων. Το ζεν και ό,τι έχει σχέση με αυτό με γοήτευαν ανέκαθεν: ζωγραφική με σινική μελάνη, ναοί, κήποι, θερμές πηγές, κουζίνα, ικεμπάνα*... Πολύ γρήγορα, είχα την τύχη να συναντήσω έναν καθηγητή σούμι-ε (ζωγραφική με σινική μελάνη), ο οποίος, επί δέκα χρόνια, όχι μόνο με μύησε σ' αυτή την τέχνη, αλλά και στον τρόπο σκέψης των Γιαπωνέζων: να δέχεσαι τη ζωή όπως έρχεται, χωρίς να προσπαθείς να εξηγήσεις, να αναλύεις, να «ψειρίζεις» τα πάντα. Εν ολίγοις, «να ζεις ζεν».

Ντομινίκ Λορό (Η τέχνη της απλότητας, 2016)

Ερώτηση

Γιατί η συγγραφέας προτίμησε την Ιαπωνία ως τόπο κατοικίας της;

ικεμπάνα: ανθοδετική τέχνη

Στην Ιαπωνία αυτές τις ημέρες όλα σταματούν για το hanami, μια λέξη σύνθετη από το hana που σημαίνει λουλούδι και το mi που σημαίνει προβολή ή ενατένιση. Τα στελέχη και οι υπάλληλοι των εταιριών βγαίνουν στα πάρκα για να γιορτάσουν την άνοιξη, οι μαθητές του δημοτικού κάνουν βόλτες κάτω από τα ολάνθιστα κλαδιά, ζευγάρια ντύνονται παραδοσιακά με κιμονό και οι πολίτες πάνε στη δουλειά ή για ψώνια κοιτάζοντας πάντα ψηλά, περπατώντας κάτω από ένα σύννεφο μπουμπουκιών. Τότε είναι πού εξελίσσονται ημερήσια και βραδινά φεστιβάλ, στήνονται πικνίκ και οργανώνονται εκδρομές, με μικρούς και μεγάλους να απολαμβάνουν την έκρηξη των μπουμπουκιών, ακολουθώντας πάντα έναν απαραβίαστο κανόνα: «Δεν κόβουμε ούτε ένα λουλούδι, αφήνουμε αλώβητη την ομορφιά να την απολαύσουν όλοι». Οι κερασιές ανθίζουν και οι Γιαπωνέζοι, όπως κάθε χρόνο, είναι πολύ συνεπείς στο ραντεβού τους με τη φύση...

Στη χώρα του ανατέλλοντος ηλίου και των ανθισμένων κερασιών συνηθίζουν να λένε πως καταλαβαίνουν ότι ήρθε η άνοιξη όταν τα μέσα ενημέρωσης αρχίζουν να μεταδίδουν το δελτίο **ανθοφορίας**, τις ημερομηνίες δηλαδή που θα παρουσιαστεί το φαινόμενο σε όλο του το μεγαλείο ανά περιοχή και γεωγραφικό διαμέρισμα. Εξάλλου, οι Ιάπωνες πιστεύουν ότι στα πέταλα των sakura, όπως αποκαλούν τις κερασιές με τα ροζ άνθη, μετενσαρκώνονται οι ψυχές των νεκρών πολεμιστών, ενώ για την ιαπωνική κουλτούρα τα άνθη της κερασιάς είναι το σύμβολο της ζωής, που περνά από διάφορα στάδια και είναι παροδική...

Ερώτηση

Τι σημαίνει η φράση «Στην Ιαπωνία αυτές τις ημέρες όλα σταματούν για το hanami»; Γιατί; Τι συμβαίνει; |

Ιαπωνία για αρχάριους 1 (διασκευασμένο κείμενο από την Καθημερινή on line)

Πρώτη φορά στην Ιαπωνία και πρέπει να πάρω το τρένο από το αεροδρόμιο Ναρίτα για να κατέβω στο Σίντζουκου, τον πιο πολυσύχναστο σταθμό του κόσμου, με περίπου 3,5 εκατ. επιβάτες την ημέρα.

Η αφηρημάδα εδώ δεν συγχωρείται, όμως η Ιαπωνία είναι μια εξαιρετικά οργανωμένη χώρα. Όχι ότι δεν θα μπερδευτείς, αλλά πάντα θα βρεθεί η άκρη – όλο και κάποιος υπάλληλος ή περαστικός θα σε βγάλει από τον λαβύρινθο υποδεικνύοντας τη σωστή κατεύθυνση. Οι Ιάπωνες είναι μαθημένοι να λειτουργούν με γνώμονα την εύρυθμη λειτουργία του συνόλου, και αυτό για έναν τουρίστα είναι σωτήριο.

Στο Σίντζουκου συναντήσατε με τη φίλη μου την Ελένη, Ελληνοιαπωνέζα που ζει στο Τόκιο τα τελευταία δύο χρόνια. Αφήνω τα πράγματά μου στο σπίτι της - μη φανταστείτε κανένα διαμέρισμα αλλά ένα δωμάτιο με μόνο ένα κρεβάτι, μια ντουλάπα και έναν φεγγίτη.

Αφού τακτοποιηθούμε βγαίνουμε βόλτα... Φτάνουμε σε ένα από τα πολλά εμπορικά κέντρα της πόλης. Η κατανάλωση στο Τόκιο βρίσκεται σε τόσο υψηλά επίπεδα, που τρελαίνεσαι, ανεβοκατεβαίνεις τις κυλιόμενες σκάλες και αντικρίζεις κάθε φορά έναν νέο φαντασμαγορικό κόσμο: στον πρώτο όροφο γκάτζετ με την Kitty, στον δεύτερο ξυπνητήρια-ρομπότ από το καινούργιο Star Wars, παραπάνω μπλούζες, σακίδια και ποδιές με νίτζα, ηλεκτρονικές κονσόλες και προϊόντα τελευταίας τεχνολογίας... Νομίζεις ότι ζεις σε ένα video-game

Δραστηριότητα

Υπογραμμίστε φράσεις που δείχνουν χαρακτηριστικά στοιχεία του γιαπωνέζικου τρόπου ζωής

Με τη φίλη μου Ελένη, διανυκτερεύουμε στην κοντινή λουτρόπολη Σίμπου Όνσεν, σε ένα ριοκάν (σ.σ. παραδοσιακό πανδοχείο), του οποίου τα δωμάτια είναι στρωμένα με τατάμι (ψάθα από μίσχους ρυζιού), έχουν συρόμενες πόρτες και φουτόν αντί κρεβατιού. Ένα σερβίτσιο και ένα θερμός με ζεστό τσάι βρίσκονται πάνω σε ένα χαμηλό τραπέζι.

Το γεύμα μας είναι πλούσιο. Πως αλλιώς άλλωστε; Το τυπικό γεύμα των Ιαπώνων περιγράφεται από τη φράση «μία σούπα και τρία συνοδευτικά», ωστόσο οι Ιάπωνες ακολουθούν και συγκεκριμένο τρόπο στο σερβίρισμα. Το ρύζι, για παράδειγμα σεβίρεται σε δικό του μπολάκι (*chawan*) και κάθε φαγητό αντίστοιχα στο δικό του πιατάκι ή μπολάκι, ανά μερίδα, αντίθετα με τις συνήθειες στο δυτικό κόσμο, όπου στα σπίτια σεβίρουμε σε πιατέλες και από αυτές παίρνει ο καθένας όσο θέλει. Επίσης οι Ιάπωνες σεβίρουν πράσινο τσάι σχεδόν σε κάθε γεύμα.

Ο λαός αυτός, επίσης, είναι εμμονικά καθαρός και το ζεις στις λεπτομέρειες, όπως για παράδειγμα στο γεγονός ότι αποφεύγουν τυχαίες σωματικές επαφές στην καθημερινότητα τους: Η χειραψία ή το σταυρωτό φίλημα απουσιάζουν εντελώς από τις κοινωνικές τους νόρμες (αντ' αυτών υπάρχει η χαριτωμένη μικρή υπόκλιση με ένωμα των χεριών), ενώ παντού, σε μαγαζιά, περίπτερα ή καντίνες *street food*, διαθέτουν ειδικό μικρό δίσκο για τα χρήματα ή την πιστωτική κάρτα. Εννοείται πως είναι απαγορευτικό να μπεις σε γιαπωνέζικο σπίτι χωρίς να βγάλεις τα παπούτσια σου και να τα τοποθετήσεις στο *υκενκάν*, ενώ τον ίδιο κανόνα ακολουθούν και πολλά εστιατόρια καθώς και όλοι οι βουδιστικοί ναοί και χώροι λατρείας.

Δραστηριότητα

Υπογραμμίστε φράσεις που δείχνουν χαρακτηριστικά στοιχεία του γιαπωνέζικου τρόπου ζωής

Ο παρόν διδακτικός σχεδιασμός **διαφοροποιείται** από τις συνήθεις διδακτικές πρακτικές της σχολικής τάξης ως προς τα εξής:

- Αντί αρχικής ανάγνωσης όλου του κειμένου, γίνεται μοίρασμα τμημάτων του κειμένου σε ομάδες και επανασύνθεσή του μέσω προφορικής αναδιήγησης με **βιωματικό** χαρακτήρα (η ανάγνωση όλου του κειμένου μπορεί να γίνει από κάθε μαθητή στο τέλος της 1^{ης} ώρας).
- Μαθητές διαφορετικών επιπέδων και ετοιμότητας διαβάζουν διαφορετικά τμήματα του κειμένου και επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες εργασίες σε αυτά (επίτευξη μεγαλύτερης **συγκέντρωσης** και **συμμετοχής**).
- Επίσης οι ίδιες ομάδες ασχολούνται με ένα παράλληλο ανάγνωσμα και όλες μαζί παρακολουθούν το σχολιασμό του κειμένου κάθε ομάδας από την οθόνη (**διαμοίραση γνώσης** στην ολομέλεια-αύξηση **ευθύνης** της κάθε ομάδας)
- Οι διαφάνειες υποστηρίζουν τη διδακτική διαδικασία με τρόπο που να **ενεργοποιούν** τη συμμετοχή των μαθητών με τη διαμεσολάβηση του/της εκπ/κού.
- Οι **εικόνες**, μέσω της αντιστοίχισής τους με τις σκηνές του κειμένου, έχουν **παιδαγωγικά υποστηρικτική λειτουργία** στην όλη διαδικασία.
- Εξοικονομείται διδακτικός χρόνος σε σχέση με την ποσότητα των κειμένων με τα οποία τελικά οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή αλλά και την ποιότητα των δραστηριοτήτων (tasks) που φέρουν εις πέρας ομαδικά ή ατομικά (**μέγιστο γνωστικό όφελος** σε σχέση με τον χρόνο που αναλογεί).
- Δίνεται η δυνατότητα για μια διαχρονική και πολύπλευρη προσέγγιση του πολιτισμού της Ιαπωνίας μέσα από **ποικίλες λογοτεχνικές αναγνωστικές επιλογές του είδους** (ένταξη του σχολικού αποσπάσματος σε ευρύτερη διδακτική ενότητα ομόθεμων ταξιδιωτικών κειμένων) .

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

**Ελένη Παπαντωνίου
Συντονίστρια Ε.Ε. ΠΕ02
ΠΕΚΕΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**